⁊ viuū. Et iſti dicūt ⁊ ſentiūt ꝙ habitꝰ fidei informis formet̃ ꝑ ipſaꝫ virtutem fidei que ſimul cum gratia infundit̃. et ſiliter efficit̃ informe. qm̄ illud qđ formale fuit in fide. ſimul cū gratia recedit ⁊ expellit̃. ⁊ ſm̄ hanc poſitionem gratia qua virtꝰ dicit̃ gratuita differt ab ea qua aīa dicit̃ deo grata. Sꝫ qm̄ in vna aīa vna ſola eſt gr̄a gratū faciens ſm̄ ꝙ in. ij. lib. oñſum fuit. ꝑ quā accepta eſt deo aīa ⁊ eius potētia. Ideo ē adhuc terciꝰ modus dicendi ⁊ intelligendi infuſionem gratie ⁊ virtutū. q̄ vr̃ eſſe ꝓbabilior ⁊ facilior q̄ predicti. vicꝫ. ꝙ ipſa gratia gratū faciens compat̃ ad habitus virtutū ſubſtratos. ſicut compat̃ lux ad colores. In hoc tm̄ eſt drñtia. ꝙ lux iſta corpalis nō ita efficaciter pōt educere colores de potētia in actū q̄ſtū ad eē qđ hꝫ color in genere coloris. ſm̄ ꝙ ipa gratia exiſtens in ipſa aīa poteſt facere germiare habitꝰ virtutum. Ipſa enī gratia adueniens in animā carētem habitibus virtutū. ſe habet quaſi originale principiū illoꝝ q̄ſtum ad eē primū. vnde ſicut pluuia infuſa terre habenti in ſe ſeminariū facit eā germinare donec veniat ad fructū completum. ſic intelligendū eſt de gratia reſpectu habituū ipaꝝ virtutū q̄ſtuꝫ ad ipſoꝝ eſſe primū. Nō ſic aūt pōt facere lux ſupinfuſa exterius reſpectu colorū. ſed ſi comparenꝰ colores ad lucem. ⁊ habitus virtutū ad grām gratū facientē q̄ſtū ad eſſe vtpote q̄ſtum ad eſſe coloꝝ in genere lucidi. ⁊ habituū in genere gratuiti. tunc eſt ſimilitudo expreſſa. vt ſicut multi colores in vna domo tenebroſa exiſtentes efficiunt̃ luminoſi ꝑ vnā luminoſitatē ſupuenientē. ⁊ ab illa informant̃ ⁊ decorant̃ ⁊ venuſtant̃. ſic habitus virtutū informes exiſtentes in anima venuſtant̃ ⁊ decorant̃ ab vna gr̄a ſupueniēte. et ſm̄ hunc modū intelligendi infuſionē gratie ⁊ virtutum. facile eſt intelligere qualiter habitꝰ fidei informis formet̃ ꝑ ipſius gratie aduentum. Dicit̃ enī formari ſicut color tenebroſus format̃ ad luminis ingreſſum. et ſicut ex colore ⁊ lumine ſupinfuſo nō fit vnū ꝑ eēntiam ſ vnū ꝑ ordinationē quandā. ſic nec ex gratia gratū faciente ⁊ informi fide intelligit̃ fieri vnū niſi ꝑ quandā ordinationē ⁊ relationē. qꝛ fides informis ꝑ aduentuꝫ gratie incipit cōplete ordinari in finem. ⁊ in deū credere ⁊ eidem complacere. Concedende ſunt ḡ rationes oſtendentes fideꝫ informē
68 fieri formatā ꝑ aduentū gratie. ¶ Ad illud vo quod obī primo in ꝯtrariū. nullū pctm̄ efficit̃ formatū. ḡ ⁊c̄. dōm ꝙ non eſt ſile. Facilius enī eſt aliq̄d deformari q̄ informari. qꝛ plura exigunt̃ ad bonū q̄ ad maluꝫ. ideo nō ſequit̃ ꝙ ſi habitus ſubſtratus virtutis poſſit obliquari. ꝙ pctm̄ ⁊ viciuꝫ poſſit rectificari. Et ex eadem cauſa nō ſequit̃ ꝙ ſi pctm̄ nō poſſit fieri formatū. ꝙ virtus nō poſſit fieri informis. Aliter etiaꝫ pōt dici ꝙ pctm̄ dupl'r pōt accipi. vicꝫ abſtracte ⁊ cōcrete. Si abſtracte accipiat̃ impoſſibile eſt pctm̄ poſſe informari cū ſit malicia pura. Si aūt accipiat̃ cōcrete vt dicat̃ pctm̄ aliqua habilitas aīe in qua ē deformatio malicie. vtpote cuꝫ aliquis abſtinet ꝓpter vanam gloriam. ipſa abſtinentia efficit̃ ei culpa. hoc modo ratione talis habitus ſubſtrati qđ deformat̃ a culpa. pōt informari a gratia. ⁊ ꝑ hunc modū dicimus virtutē formatā effici informē. rōne vicꝫ habitus ſubſtrati. qm̄ indifferens eſt ad ſtatū culpe ⁊ gra-
69 tie. ¶ Ad illud quod obī ꝙ opus mortuū nō poteſt fieri viuū. dōm ꝙ nō eſt ſimile. Opus enī tranſit nec manet in ſua radice. ideo impoſſibile eſt aliqđ opus viuificari quod a radice viuente ortum nō ſumpſerit. Et ꝓ tanto dicimus opa facta in charitate poſſe reuiuiſcere. que aūt extra charitatē facta ſunt viuificari nō poſſe. Gratia enī illa nō poſſet attingere. cuꝫ ſimpliciter ceſſerit in preteritum. nō ſic aūt eſt de habitibus virtutū informiū q̄ manēt in aīa poſt ipſius gratie aduentū. ⁊ ꝑ ipaꝫ grām pñt venuſtari ⁊ decorari. et in finē ordinari. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ nullꝫ 70
accidens poteſt alterari. dōm ꝙ hoc verū eſt ſm̄ ꝓpriā mutationem. ſ nihil ꝓhibet intelligere alterationē fieri in accn̄te rōne alteratiōis facte in ſubiecto. ſicut albedo mō eſt clara. mō obſcurat̃ rōne alterationis facte in ſubiecto ꝓprio. ⁊ color modo ē tenebroſus. modo eſt luminoſus rōne tranſmutationis facte in ꝑſpicuo ſibi ꝯiuncto. ſic fides modo eſt informis modo formata rōne alterationis facte in aīa q̄ modo habet gratiā. mō priuat̃ ipa ꝑ culpam. ¶ Ad 71
illud qđ obī ꝙ ex his que ſunt diuerſoꝝ generū non fit vnum ꝑ eēntiā iam ptꝫ rñſio. Qm̄ ſicut predictuꝫ fuit informatio habitꝰ informis virtutis a gratia nō eſt ꝑ eēntialē vnionē ſ magis ſm̄ quandā ordinationem ⁊ directionē in finem. Nam ꝓprie loquēdo accidentia nō habent materiā ⁊ formā. Sed ꝙ dicitur habitus informis eſſe materia fidei. ⁊ illud qđ ſupinducit̃ eſſe forma. h̄ eſt ſm̄ quandā ꝯparationē ſicut prius dictum eſt de lumine ⁊ colore. Unde ſicut qñ dico colorem illuminatū. dico duo. tm̄ ꝑ modum vnius. ꝓpter h̄ ꝙ ordinant̃ ad vnū actū. vicꝫ ad mouendum viſum. ſic qñ dico fidem formatam duo dico. vicꝫ fidem ⁊ grām. tm̄ ꝑ modū vniꝰ. ꝓpter hoc ꝙ ordinant̃ ad vnū opus meritoriū. ſ. ad credēdū in deū.
¶ Ad illud qđ obī ꝙ fides informis nō tranſmutatur niſi accidentaliter. dōm ꝙ tranſmutatio accidētalis in genere nature. pōt eē eēntialis in genere morum. Sicut ptꝫ de aliquo actu q̄ ꝑ priuationē alicuius circūſtantie accidentalis eſt in genere vicij. et ꝑ poſitionē eſt in genere virtutis. Per hūc modū ē intelligendū in ꝓpoſito. Quis enī illi habitui accidat eē cū gratia vel ſine gratia. eēntiale tm̄ eſt ei eſſe cum gratia. put eſt principiū meriti. Preterea ipē habitꝰ fidei informis etiā gratia circūſcripta tenet rationē virtutis. iō ex hoc nō pōt ꝯcludi q̄n fides ſit ſub genere virtutis tanq̄ꝫ ſub ꝓprio genere. ¶ Ad illud qđ 73
obī ꝙ ſicut ſe hꝫ aīa ad ſuas potētias. ſic ſe hꝫ gratia ad virtutes. dōm ꝙ nō eſt oīmoda ſilitudo. ꝓ eo ꝙ nō eſt tāta diuerſitas ipſius gratie ad virtutes q̄ta ad eaꝝ principiū formale. ſicut aīe ad ſuas vires. quēadmodū in. ij. li. oſtenſuꝫ fuit. vbi fuit hec queſtio ꝑtractata. Uirtutes enī nō dicūt̃ eſſe virtutes ipſius gratie ꝑ quas ipa gratia opet̃. ſicut aīa opat̃ ꝑ ſuas potentias. Nec ē intelligēdū ꝙ gratia ſit in diuerſis ſubiect̃. Hoc enī ducit in imaginatōnē falſaꝫ. in hāc videlicet. ꝙ gratia oīno ita veniat in aīam ⁊ eius potentias. ſicut aīa venit in corpus ⁊ eiꝰ organa. Tūc enī neceſſario oporteret ꝙ gratia abeunte ꝑ peccatū expellerent̃ oēs habitꝰ virtutū q̄s ſecū defert. qđ ex ipa experientia planū eſt eē falſum. Et iō rō illa nō cōcludit. qꝛ accipit ꝓ ſili qđ valde eſt diſſile. Pōt autē 74
accipi ſile de infuſiōe gratie ⁊ virtutū in pluuia ⁊ terra ſemiata. ſicut de informatiōe virtutū a gr̄a accipitur in lumie ⁊ colore. Si enī vna pluuia adueniat in terrā in qua ſunt plantata diuerſa ſemina que non germinauerūt. facit illa germiare. ⁊ ſm̄ diuerſitateꝫ ſeminū diuerſas plantas ꝓducere. Si vo iā al's ger-

minauit. ſed ꝓpter defectum aque iam areſacte ſunt plante. tūc pluuia denuo veniens facit illas plantas vireſcere. Sic gratia adueniēs in aīam in qua ſūt ſemina habituū virtutū facit ipam germiare. ita ꝙ ipa habita habent̃ ꝑ ꝯñs ⁊ virtutes. ⁊ cōtinue facit illa creſcere q̄uſqꝫ ꝑducat ad ꝑfectionē. Et ſi ꝯtingat merito pcti humorē gratie auferri. habitus illi virtutuꝫ efficiunt̃ quaſi aridi. ⁊ poſtmodū ſi reſtituat̃ pluuia ⁊ humor gratie. nō oportet ꝙ aīa iterū de nouo germinet. ſed illa que germiauit ꝑ humorē gratie aduenientē iterū reuiuiſcat. ſicut ſatis apte intelligi pōt qualiter gratia cū virtutibus ſil' infundat̃ in aīam. ⁊ quare aliq̄n ſimul dicit̃ infundi cū habitibꝰ ſubſtrat̃ aliq̄n vo minime. cū tm̄ gr̄a quantū eſt de ſe infundatur ſemꝑ vniformiter. Quod aūt ſemiaria virtutū q̄ſtū ad habitus ſubſtratos ſint plātata in nr̄a mentis rōnalis expreſſe pōt haberi ab aug. in multis locis. ⁊ a Bern̄. in. x. ca. de amore dei. et in li. de collatiōibꝰ ſanctoꝝ patꝝ. ⁊ in alijs locis pluribꝰ. Quicq̄d tm̄ ſit de hoc. qꝛ queſtio iſta alibi habet locū. ad pñs tātū ſufficiat dixiſſe de q̄ōne ꝓpoſita. Sꝫ iux̃ ſniam ⁊ opinionē magiſtri illa poſitio vr̃ eē verior q̄ dicit ꝙ fides informis ꝑ aduenientē gratiā fiat formata. ſiue formet̃ ab ipa gratia mediate ſiue immediate.

Di. xxiiij. de fide q̄ſtum ad eius obiectum ſiue materiam.

Hic querit̃ ſi fides tm̄ de nō viſis eſt ⁊c̄. Supra egit mgr̄ de fide q̄ſtū ad eius eēntiā. in hac pte agit de ea q̄ſtū ad eius obiectū ⁊ materiā. vñ inq̄rit. vtꝝ fides ſit de his q̄ ſolū ſunt ſupra nr̄am cognitionem an de his que ſunt noſtre cognitioni ſubiecta. Et qm̄ duplex eſt cognitio vicꝫ ſenſitiua ⁊ intellectiua. ideo ps iſta diuidit̃ in ptes duas. In quaꝝ prima inq̄rit magiſter. vtꝝ fides ſit de his q̄ ſenſu ꝑcipiunt̃. In ſecunda vtrū ſit de his q̄ intellectu cognoſcūt̃. ibi. Poſt hec queri ſolet cū fides ⁊c̄. Prima pars diuidit̃ in tres ptes. In q̄ꝝ prima mouet principalē q̄ōnē ſubiungens determinationē. In ſcđa vo epilogat ad remouendū incidentē dubitationē. ibi. Ex his apte intelligit̃ ⁊c̄. In tercia vo exēplificat in ſpāli ad maiorē explanationē. ibi. Si vo querit̃ vtrū petrus ⁊c̄. ¶ Scđa vo pars principalis pōt diuidi in tres ptes. in quaruꝫ prima mouet queſtionē ⁊ determinat. In ſcđa auctē aug. ꝯfirmat. ibi. Ut ait aug. In tercia vo dicit quandā diuiſionē circa ipſa credibilia. ibi. Ex his apparet aliqua credi que nō vident̃.

Diſt. xxiiij.

¶ Mouet queſtionem ⁊ determinat. vtrū fides ſit de his que ſenſu percipiunt̃. a

Queſtio. Ioh. xiij.

Hic querit̃ ſi fides tm̄ de nō viſis eſt. quō veritas aplis ait. Nūc dico vobis priuſq̄ꝫ fiat vt cū factū fuerit credatis. vbi innui videt̃ ꝙ fides illis fuerit de factis ⁊ viſis. ſup q̄ aug. mouet q̄ōneꝫ et ſoluit ita inquiens. Quid ſibi vult vt cū factū fuerit credatis. [a] hec eſt laus fidei ſi qđ credit̃ non videt̃. Nā et thomas cui dictū eſt. qꝛ vidiſti me credidiſti. nō h̄ credidit qđ vidit. cernebat enī ⁊ tāgebat carnē viuenteꝫ quā viderat morientē. ⁊ credebat deū in carne ipa latentē. Credebat ḡ mēte qđ nō videbat ꝑ h̄ qđ ſenſibꝰ corpis appehebat. Si vo dicunt̃ credi q̄ vident̃. ſicut dicit vnuſq̄ſqꝫ oculis ſuis credidiſſe. nō ipſa ē q̄ in nobis edificat̃ fides. ſed ex rebus que vident̃ agit̃ in nobis vt ea credant̃ que nō videntur.

Aug. ſup io. R°.

a Ioh. xx.

Epilogat ad remouēdū incidētē dubitationē. b

Quod etiā de rebꝰ preſentibus dicat̃ fides ſed improprie.

Ex his apte intelligit̃ ꝙ ꝓprie fides nō appentiū eſt. Nec illa eſt fides q̄ in chriſto edificamur q̄ dicimꝰ vſitata locutione nos ea credere q̄ videmꝰ. Alibi tm̄ dicit aug. fidē eē de rebus pñtibꝰ. qđ erit i futuro cū ꝑ ſpēꝫ deū pñtē cōtēplabimur. q̄ tm̄ nō ꝓprie dr̃ fides ſ veritas. Eſt inq̄t fides q̄ credūt̃ ea q̄ nō vident̃. ſ tm̄ ē etiā fides reꝝ qñ nō verbis ſ rebꝰ ipis pñtibꝰ credit̃. Quod erit cū ꝑ ſpēm manifeſtā ſe ꝯtēplandā ſctis ꝓbebit dei ſapia. Sꝫ nō ꝓprie h̄ dr̃ fides imo fidei merces. ad quā credēdo ꝑueit̃. vt ex fide vboꝝ trāſeat iuſtꝰ i fidē reꝝ.

Aug. in li. queſtionū euāgeliorū

¶ Exēplificat in ſpāli ad maiorē explanatiōeꝫ de petro. an hūerit fidē paſſiōis qñ vidit hoīeꝫ illū pati. c

Exēplū ad maiorē explanationē predictoꝝ.

Si vo q̄rit̃ vtꝝ petrꝰ fidē paſſiōis hūerit cū homineꝫ xp̄m oculis pati cernebat: Dicimus eū fidē paſſionis habuiſſe nō in eo ꝙ credebat hoīem pati. qꝛ hoc videbat. ſ in eo ꝙ credebat deū eē q̄ patiebat̃. Nō enī virtus fidei erat ꝙ credebat̃ hō pati ⁊ mori. qđ iudeꝰ cer-

a ¶ Hec eſt laus fidei ſi quod credit̃ nō videt̃. 1
Cōtra. Carere lumine potius eſt ad vituperiū q̄ꝫ ad laudē. ſm̄ illud pſ. Hō cū in honore eēt nō intellexit. ꝯpatꝰ ē ⁊c̄. ḡ vr̃ ꝙ priuatio viſionis potiꝰ reddit fidē vituperabilē q̄ꝫ cōmēdabilē. Itē ſi in hoc ꝯſiſtit laus fidei qꝛ credit qđ nō videt. cū in gloria nihil credat̃ niſi illđ qđ videt̃. vr̃ ꝙ laudabilior ſit fides in via q̄ glia in pātria. qđ abſurdū ē dicere. Itē ſi in h̄ ꝯſiſtit laus fidei. qꝛ credit qđ ñ videt. ſ oīs q̄ ſtulte ⁊ falſo credit. credit qđ nō videt. ḡ q̄ ſtulte credit laudādus eſt. R°. dōm ꝙ priuatio viſiōis facit ad laudē credulitatis. ꝓſuppoſita tm̄ rectitudine in ipa credulitate. ⁊ hoc ex duplici cā. Primo ꝓpter hūiliationē ⁊ captiuationē intellectꝰ q̄ admodū eſt laudāda. ſicut ſupbia intellectꝰ eſt vituperanda. Scđo qꝛ talis credulitas eſt a mera volūtate non ab aliq̄ neceſſitate. Nullꝰ. n. cogit̃ credere qđ nō videt. qꝛ laus ⁊ vitupe-